

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. อมร รัชศาสตร์ ตฤณการศาสตร์ธรรมนุญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ผู้ร้อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ข้อเท็จจริง

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมาและรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ได้บัญญัติให้ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ร้อง) ส่งคำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๔ กรณีนายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

โดยลำดับเหตุการณ์ได้ ดังต่อไปนี้

๑) นายประยุทธ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส (นางสุวิมล มหากิจศิริ) และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งต่อมาได้นำส่งต่อไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำหรับการยื่นบัญชีครั้งแรก (ตอนเข้ารับตำแหน่ง) ประกอบด้วย

๑.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๙๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะ รวม ๓ คัน

๑.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗.๖ ตารางวา

๑.๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔) หนี้สินของผู้ถูกร้อง เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท)

๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ดังต่อไปนี้

๒.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐.๔ ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๕๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือที่ ปช.๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ ถึงนายประยุทธ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๔) ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สรุปดังนี้

๔.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง (ตามรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดง ข้อ ๒.๑)

(๑) กรณีบัญชีเงินฝากและตัวสัญญาใช้เงินของผู้ถูกร้องรวม ๑๐ รายการ

เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจ จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ โดยผู้ถูกร้องไม่ได้เก็บบัญชีไว้ อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหวจึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ในขณะที่รอกบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงเฉพาะยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงซึ่งเป็นบัญชีที่ใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

(๒) กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและคู่สมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินและไม่พบเอกสารสิทธิของที่ดินดังกล่าวขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๓) กรณีรถยนต์ ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมแจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๔.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส (ตามรายการทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดง ข้อ ๒.๒)

(๑) กรณีบัญชีเงินฝากของคู่สมรส เนื่องจากคู่สมรสมีธุรกิจเป็นของตนเอง จึงมีบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติและเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว และคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าวทั้งหมดจึงทำให้ยื่นขาดไป

(๒) กรณีบ้านพักของคู่สมรส ตามที่กรอกไว้เดิมว่าเป็นบ้านพักนั้น เป็นการเข้าใจผิดของผู้ถูกร้องเพราะความจริงเป็นที่ตั้งของบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด

๔.๓) บัญชีเงินฝากของบุตร เป็นบัญชีที่คู่สมรสของผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้บุตรและไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบจึงทำให้ยื่นขาดไป

๔.๔) กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร

กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสและบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมิได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ

๕) ต่อมาผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมกล่าวไว้ด้วย แต่ภายหลังจากที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อ ป.ป.ช. แล้ว จึงได้รวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวไปยื่นเพิ่มเติม

๖) ผู้ร้องได้พิจารณาคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่ารายการเงินฝากและที่ดินของ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า หรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ พอมรับฟังได้ แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี และ ตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รายการเงินฝากของกลุ่มสมรสใน ๒๓ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รายการที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๖.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

(๑) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตั๋วสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้อง เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้กับจำนวนที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ อีกทั้งในบัญชีเงินฝากที่พบเพิ่มเติมเป็นบัญชีเงินฝาก กระแสรายวันถึง ๔ บัญชี ซึ่งตามปกตินักธุรกิจต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพื่อดำเนินกิจการ ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมต้องทราบว่า มีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกจากที่แสดงรายการไว้ และถ้าผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินทั้งหมดจริง คงไม่ตรวจสอบบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้นขนาดนี้

(๒) กรณีที่ดิน ๕ แปลง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่า ตนมีที่ดินที่เป็นกรรมสิทธิ์หลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินในการบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สิน ฯ ก็จะสามารถรวบรวมมาแสดงได้โดยไม่ยากนัก ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการที่ดิน ของตนแม้แต่แปลงเดียวทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๖.๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส

(๑) กรณีเงินของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าบัญชีและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีมากกว่าที่แสดงไว้หลายเท่าตัวอย่างชัดเจน อีกทั้ง คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่า คู่สมรสไม่ได้แจ้งให้ทราบยอมยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อว่านักธุรกิจเช่น ผู้ถูกร้องจะไม่ทราบถึงจำนวนเงินที่คู่สมรสของตนมีอยู่ คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้ จึงรับฟังไม่ขึ้น

(๒) กรณีที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าจำนวนและเนื้อที่ของที่ดิน ที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมมีมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า คู่สมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ ที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่าคู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถขอเอกสารสิทธิ เพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ผู้ร้อง) จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ในการ ประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่านายประยุทธ์ มหากิจศิริ (ผู้ถูกร้อง) ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ส่วนการที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ ไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการ

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๑) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒) ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิด และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจาก ตำแหน่ง

คำชี้แจงข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้อง

ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับเรื่องนี้และให้โอกาสผู้ร้องแถลงเพิ่มเติม และให้ผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด แต่ผู้ร้องไม่ตั้งใจแถลงเพิ่มเติม ส่วนผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปได้ดังนี้

๑) คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีผู้ถูกร้องได้

๑.๑) เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ครั้งแรกขณะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นการยื่นต่อเลขาธิการสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมาถูกยกเลิกไปเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามมาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องเห็นว่า การที่เลขาธิการนำเอกสารดังกล่าวส่งให้กับผู้ร้อง โดยผู้ถูกร้องไม่ทราบ และไม่เคยให้ความยินยอม เป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินเลยกว่ากฎหมายกำหนด และผู้ร้องไม่มีอำนาจนำมาใช้เป็นหลักฐานพิจารณาวินิจฉัยได้ กรณีของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในบทบังคับที่จะต้องถูกดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๑.๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ - ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ทางการเมือง (รวมถึงสมาชิกวุฒิสภา) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติไว้ จึงได้กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) กำหนดระเบียบอันจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ โดยให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความชอบด้วยรัฐธรรมนูญจากศาลรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑.๓) โดยที่ระเบียบดังกล่าวที่ประกาศใช้บังคับในราชกิจจานุเบกษาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ จึงให้ถือว่าเป็นวันเริ่มต้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้อง และให้ใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตจะมีผลบังคับใช้

๑.๔) ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) โดยยังไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ ขณะนั้น ได้จัดส่งแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามกฎหมายคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออก เพื่อยื่นภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ (ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐) นั้น จึงถือว่าการยื่นของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเพราะยื่นก่อนที่จะมีระเบียบตามที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๒) ในกรณีที่ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เพราะ

๒.๑) ผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วในวันที่ผู้ร้องได้สอบสวนพิจารณา ทั้งนี้ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อันเป็นบทลงโทษได้บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับ “ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง” เท่านั้น โดยมีบทลงโทษ คือ การให้พ้นจากตำแหน่งและมีบทกำหนดโทษต่อเนื่อง คือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ดังนั้น เมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้น โทษต่อเนื่องจึงเกิดขึ้นไม่ได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงมิได้มุ่งหมายใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองไปก่อนแล้ว

๒.๒) ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว กรณีจึงต้องด้วยพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๖ เท่านั้น มิใช่มาตรา ๓๔

๓) คำร้องของผู้ร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะองค์ประกอบของ ผู้ร้องไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วย กฎหมาย เนื่องจากกรรมการ ๒ คน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

๔) กระบวนการพิจารณาของผู้ร้องมิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้เกิดความไม่เที่ยงธรรม ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง ดังนี้

๔.๑) เนื่องจากผู้ร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นครั้งแรกหลังจากเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยเข้าใจว่าหากมีการตบกวบพร่องอย่างไรคงได้รับคำแนะนำ หรือทักท้วงจากผู้ร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น เมื่อพ้นจากตำแหน่งวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ จึงถือเอารูปแบบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ครั้งแรกเป็นต้นแบบ

๔.๒) อีกทั้งก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ร้องมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ และข้อ ๒๑ ที่กำหนดไว้ ผู้ถูกร้องเห็นว่าผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามระเบียบ โดยก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าวต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้องแล้ว และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเรื่องนี้ มีความเห็นสมควรรวมเรื่องไว้ ผู้ร้องจึงไม่ควรวินิจฉัยทันที

๔.๓) นอกจากนั้น คำร้องของผู้ร้องที่เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ กล่าวคือ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ หลังจากมีมติในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งเกินกำหนดระยะเวลา ๓๐ วัน ตามระเบียบ ฯ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๕) ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ

๕.๑) คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ว่าอย่างไรเป็นการจงใจและอย่างไรเป็นการปกปิด ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนั้นอีกด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ” จึงมีความหมาย เพียงแก่เจตนาไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ

ก็ไม่อาจบังคับตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ จะต้องเป็นเรื่องที่เหนือเจตนาขึ้นไป กล่าวคือจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นการจงใจเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันเนื่องมาจากทรัพย์สินนั้นอันได้จากการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ร้อง ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕.๒) ในกรณีที่เป็นการ “ปกปิด” หมายถึงการกระทำอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องมีเจตนาในการกระทำเช่นเดียวกันกับการ “จงใจ” การปกปิดข้อเท็จจริงจะต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินด้วย

๖) กรณีทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองของภรรยาหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งกฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินด้วยนั้น แม้คู่สมรสจะมีเจตนาปกปิดทรัพย์สิน ก็ไม่อาจนำเจตนามาใช้กับหลักจงใจของผู้ถูกร้องได้

๗) ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เคยวินิจฉัยคำว่า “ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ว่าหมายถึง “ต้องจงใจปกปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าวไม่ถือว่าจงใจปกปิดตามกฎหมาย”

เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกันเพราะการบกพร่องในการแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ผู้ถูกร้องได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และแม้จะบกพร่องไปบ้างก็มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๘) ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในกรณีที่ผู้ร้องวินิจฉัยประเด็นกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส กล่าวคือ

๘.๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นนักธุรกิจ เพื่อความสะดวกผู้ถูกร้องจึงเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ และเป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝากบัญชี

ทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบถือว่าไม่มากเมื่อเทียบกับขนาดธุรกิจของผู้ร้อง บางบัญชีแทบไม่เคลื่อนไหว แสดงว่ามีใช้เพื่อหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ผู้ถูกร้องไม่จำเป็นต้องปกปิดบัญชีดังกล่าวที่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับธุรกิจเพราะไม่ได้รับผลประโยชน์จากจำนวนรวม แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอ ซึ่งได้ทำการแก้ไขแล้ว

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว...ทำให้ยื่นขาดไป” แต่ผู้ร้องแปลความหมายไปว่าผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนเองมีที่ดินเท่าไร หากพยายามก็สามารถหาหลักฐานมาแสดงรายการได้โดยไม่ยากนั้นไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกร้อง

อีกทั้งที่ดินทั้ง ๕ แปลงนั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับที่ดินเหล่านั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มีบุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิด อีกทั้งแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ กรรมสิทธิ์ในที่ดินจึงมิใช่ของผู้ถูกร้องตามที่ถูกกล่าวหา (แสดงว่ากระบวนการไต่สวนของ ป.ป.ช. ยังมีความบกพร่องอันนำไปสู่การวินิจฉัยที่ให้ผลร้ายแก่ผู้ถูกร้อง)

๘.๒) ททรัพย์สินของกลุ่มสมรส

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องยืนยันว่ากลุ่มสมรสมีรายได้ต่างหากจากการดำเนินธุรกิจของผู้ร้อง ข้อสันนิษฐานของผู้ร้องที่อ้างความเป็นสามีภรรยากันย่อมรู้การกระทำของกลุ่มสมรสย่อมไม่ถูกต้อง เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม นอกจากนี้ผู้ถูกร้องยังไม่เคยเห็นหรือมีส่วนร่วมในบัญชีดังกล่าวเลย

ส่วนที่ดินกลุ่มสมรส กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ มาโดยตลอด รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ จึงแจ้งต่อผู้ร้องได้ในเฉพาะส่วนที่ทราบ (๑๔ แปลง) ซึ่งเมื่อพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรสแล้วเห็นได้ว่าต่างมีรายได้แยกต่างหากจากกัน และตามกฎหมายที่ดินกลุ่มสมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ อีกทั้งที่ดิน ๒๑ แปลงนี้ ได้มาก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและได้มาโดยสุจริต ที่ดินทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ หรือทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจหรือปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๕) การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกับการวินิจฉัยคดีกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ทั้งนี้ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้องส่วนใหญ่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่มีเอกสารฉบับใดเป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เมื่อเปรียบเทียบกับคดีพลตรี สนั่น ฯ จึงไม่ต้องด้วยหลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๑๐) ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้แนะนำวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่องในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เท่านั้น

๑๑) เจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจงใจนั้นเป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงมิได้บิดเบือนแต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง

นอกจากนี้ได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า กรณีดังกล่าวถือว่าผู้ถูกร้องจงใจหรือไม่ และจะต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่ากรณีของผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจ

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

- ๑) ยกคำขอทั้งสองของผู้ร้อง
- ๒) เพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓
- ๓) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงในทุกประเด็นเพื่อเป็นบรรทัดฐานแก่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๓๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕

คำแถลงชี้แจงข้อกล่าวหาของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อัยการ

จากกรณีผู้ถูกร้องกล่าวอ้างในคำชี้แจงข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๒ คน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์

ณ อยุรยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ส่งคำแถลงชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๔ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ได้ส่งคำแถลงชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๔ มายังศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑) กรณีพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ถูกกล่าวหาว่ายังดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด อยู่

พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ชี้แจงว่าตนได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจา ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ หลังจากนั้นก็ไม่เคยเข้าไปบริหารจัดการใดๆ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ อีก แต่บริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดแจ้งการลาออกและถอนชื่อของตนออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ทำให้ยังปรากฏชื่อเป็นหลักฐานอยู่ที่ กรมทะเบียนการค้า

กรณีดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ แล้วโดยพอสรุปได้ว่าการลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นสามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจโดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้ และเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทจะเป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดแจ้งต่อสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลการลาออกจากการเป็นกรรมการโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

๒) กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา

๒.๑) กรณีคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด อยู่

คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ชี้แจงว่าได้ยื่นหนังสือลาออกพร้อมกับบอกกล่าวด้วยวาจาแก่คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบโดยคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ ยืนยันว่าได้รับแจ้งแล้วประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ และได้มอบหมายให้บุคคลที่รับผิดชอบไปดำเนินการถอนชื่อออกจากทะเบียน หลังจากนั้นก็ไม่ได้ติดตามเรื่องอีก และตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุรยา ก็ไม่ได้เข้าร่วมประชุมใดๆ หรือร่วมบริหารใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ตามที่ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ วินิจฉัยไว้แล้วว่าการแสดงเจตนาบอกเลิกการเป็นกรรมการเป็นหนังสือหรือวาจาต่อกรรมการผู้มีอำนาจ ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัทระงับไปทันที

๒.๒) กรณีคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด อยู่

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะที่คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ปฏิบัติหน้าที่กรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการบริษัท เกษมวารมย์ จำกัด จึงถือว่ามีลักษณะต้องห้าม การเป็นกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาตินั้น คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ชี้แจงว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ได้ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงเรียบร้อยแล้วโดยนายทะเบียนออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ อีกทั้งการลงลายมือชื่อในงบดุลของบริษัทนั้น ตนเองมิได้ทำในฐานะลูกจ้างของบริษัท และไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชี และไม่สามารถรับรองบัญชีของบริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้ ค่าจ้าง แต่เป็นการรับรองงบดุลและบัญชีขาดทุนกำไรในรอบปีตามแบบเท่านั้น และได้ลงลายมือชื่อ ในเอกสารดังกล่าวมานานแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท

อีกทั้งการลงลายมือชื่อในงบดุลปี ๒๕๕๒ ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงเดือนมกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา เป็นกรรมการจนถึงเมษายน ๒๕๕๒ และได้รับคำชี้แจงว่าสามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๕๒ ได้ จึงได้ลงลายมือชื่อไป ซึ่งการลงลายมือชื่อ ดังกล่าวมิได้ทำให้ตนเองเป็นลูกจ้างของบริษัทเพราะไม่เคยได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย ส่วนการลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทคู่กับคุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ นั้น การลงชื่อดังกล่าว ก็มีได้ทำให้ตนเองกลับมาเป็นกรรมการบริษัทอีก เพราะได้จดทะเบียนถอนชื่อออกจากการเป็นกรรมการ แล้ว ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และไม่ได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งตนเองเป็นกรรมการอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

๒.๓) ส่วนกรณีองค์ประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ ตั้งแต่นั้น เห็นว่าตนเองไม่ได้ฝ่าฝืนเพราะได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้วตามข้อเท็จจริงข้างต้น

การออกนัยพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญออกนัยพิจารณาในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ด้วยวาจาและเป็นหนังสือ สรุปได้ดังนี้

๑) การแถลงด้วยวาจาของผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ผู้ร้องได้ยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑.๑) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้องกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๓ กรณีนายสุชุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาสนใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้องจึงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือแม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๑.๒) กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องยืนยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ออรุงโรจน์ และคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ที่ได้ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไว้แล้ว และชี้แจงเพิ่มเติมโดยนำการรับรองบุคคลและใบนำส่งบุคคลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เป็นหลักฐาน ซึ่งสรุปได้ว่าคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวเพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวกับช่วงเวลาที่ยื่นหนังสือลาออก (เป็นกรรมการในช่วงมกราคม - เมษายน ๒๕๕๒) อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๗ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งและนำไปจดทะเบียนภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่มิมติ คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา จึงยังเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน

ต่อมาผู้ร้องได้ตอบข้อซักค้านของทนายผู้ถูกร้อง ดังนี้

๑.๓) กรณีที่ผู้ถูกร้องได้สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นทำนองปรึกษาหารือว่ากรณีดังกล่าวถือว่าผู้ถูกร้องจงใจหรือไม่ และเจ้าหน้าที่ให้ความเห็นว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้น ผู้ร้องแจ้งว่าเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ซึ่งมิใช่ผู้ร้อง

๑.๔) กรณีที่ผู้ถูกร้องได้แจ้งว่า ผู้ร้องมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้อง โดยผู้ถูกร้องอ้างว่าได้ยื่นหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. เท่านั้น มิใช่เป็นการยื่นต่อผู้ร้อง

ผู้ร้องชี้แจงว่า ในกรณีดังกล่าวนี้การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายนั้น ถือได้ว่าผู้ถูกร้องได้ชี้แจงต่อผู้ร้องแล้ว ตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐

๑.๕) ในกรณีที่ผู้ถูกร้องได้ร้องว่าผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน นั้น

ผู้ร้องชี้แจงว่าการปฏิบัติของผู้ร้องในการวินิจฉัยว่าผู้ใดจงใจหรือไม่นั้น จะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะรายเพราะเหตุแต่ละกรณีนั้นมีสภาพไม่เหมือนกัน โดยผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยืนยันว่าเป็นการจงใจหรือไม่

๒) การแถลงด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องได้ยืนยันคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และได้ชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องทราบข่าวจากสื่อมวลชนว่าผู้ร้องมีคำวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ โดยจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ และปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และผู้ร้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาเพื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ ไปชี้แจงเหมือนกรณีของบุคคลอื่น และแม้ผู้ถูกร้องจะไม่ยื่น ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งทรัพย์สินเหล่านั้น ผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สาเหตุที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ไม่ครบถ้วนนั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่ามีอยู่ และคู่สมรสไม่บอกว่ามีทรัพย์สินนั้นอยู่ ผู้ถูกร้องอ้างว่าตนเป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถขอเอาความจริงจากคู่สมรสได้ คู่สมรสบอกว่ามีเท่าไรก็ยื่นเท่านั้น นอกจากนี้บางส่วนก็รวบรวมไม่ทันเนื่องจากเวลาน้อยมาก

๓) การตอบข้อซักถามของพยาน (นางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง) ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า นางสุวิมล มหากิจศิริ เป็นแม่บ้าน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้านดูแลบุตรและเป็นกรรมการบริษัทของสามีและของตนเอง แต่ก็ช่วยงานผู้ถูกร้องได้ในบางงานที่ช่วยได้ เช่น การรับรองแขก ส่วนการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นั้นได้พยายามหาหลักฐานทรัพย์สินให้เท่าที่หาได้เกี่ยวกับทรัพย์สินในบางส่วนที่ไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบนั้นเพราะ มารดาสอนไว้ว่าให้ระวังความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสและแนะนำให้เก็บทรัพย์สินบางส่วนไว้โดยไม่ต้องบอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของพยานและลูกๆ หากผู้ถูกร้องทราบก็อาจจะมาขอทรัพย์สินนั้นไปลงทุนซึ่งมีความเสี่ยง ส่วนบัญชีเงินฝาก ๕ บัญชี ในส่วนของผู้ถูกร้องที่ไม่ได้แจ้งนั้น นางสุวิมล มหากิจศิริ ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวด้วยคงเก็บไว้เฉพาะส่วนของตน และบางบัญชี ที่สามีทิ้งไว้เรียกรวด และในทางบัญชีก็ไม่เคยปรับยอดดอกเบี้ยหลายสิบปีแล้ว

จากข้อซักถามสรุปได้ว่า นางสุวิมล มหากิจศิริ เป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้องจริง โดยเฉพาะโฉนดที่ดินพยานเป็นผู้เก็บไว้หมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้นส่วนใหญ่ผู้ถูกร้องเก็บเอง มีบางส่วนที่อาจหลงมาอยู่กับนางสุวิมล มหากิจศิริ บ้าง

๔) การตอบข้อซักถามของพยาน (นางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า บ. สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์) ในวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า หลังจากการส่งบุคคลบัญชี และแนบนำส่งงบดุลของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ แล้ว ได้ตรวจสอบพบว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท ฯ ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ในปี ๒๕๕๒ อาจจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชีก็ได้ แต่ไม่มีผลให้เป็นกรรมการบริษัทได้ แม้ว่าคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา จะลงลายมือชื่อในงบดุลว่าเป็น “กรรมการ” ก็มีใช้กรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการบริษัทได้นั้นต้องให้ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้งและกรรมการผู้มีอำนาจต้องยื่นจดทะเบียนต่อนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน

คำแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา สรุปได้ดังนี้

๑) การยื่นบัญชี ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติการแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่ใช่การยื่นบัญชีการแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒) กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งแล้ว

๓) องค์ประกอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติบางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้าม ทำให้มีมติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๔) ในการลงมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ระบุว่าไม่เสียไป เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้น ผู้ถูกร้องแย้งว่า ไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ที่ว่าแม้เจ้าหน้าที่บางคนขาดคุณสมบัติก็ไม่ทำให้เสียงานที่ทำไปแล้วมาใช้บังคับกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายรวมถึงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๕) ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

๖) ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐ โดยไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลต่อผู้ร้องด้วยตนเอง

๗) ผู้ร้องฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายใน ๓๐ วัน

๘) ในการชี้แจงและข้อเท็จจริงจากการสืบพยาน ปรากฏชัดเจนแล้วว่าคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของตนและของผู้ถูกร้องให้ทราบ อีกทั้งเวลาที่กระชั้นมากทำให้ไม่มีเวลาตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่ายังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้งไว้ จึงถือไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๙) เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจโดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ขาดตกบกพร่อง แต่กลับได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ผู้ร้องได้ฟังคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความ และแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แล้ว จึงได้ส่งคำแถลงการณ์ปิดคดี ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔ สรุปได้ว่าภายหลังพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่าตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ โดยสรุป ดังนี้

๑) กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง

ในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อ ผู้ถูกร้องจึงต้องทราบว่าตนมีเงินฝากธนาคารมากกว่าหนึ่งบัญชี นอกจากนี้คู่สมรสได้ให้การว่าตนมิได้เป็นผู้เก็บรักษาสมุดคู่มือเงินฝากของผู้ถูกร้อง แต่ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีธนาคารมีรายการเคลื่อนไหว

โดยเฉพาะบัญชีเงินฝากกระแสรายวันทางธนาคารต้องสรุปยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียงหนึ่งบัญชี ทั้งที่ทราบว่าตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะจำนวนเงินฝากก็คิดเป็นเงินได้ถึงร้อยละ ๓๐ ของเงินฝากทั้งหมด หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว ป.ป.ช. คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

๒) กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง

ปรากฏหลักฐานที่ดิน ๕ แปลงที่ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งให้ ป.ป.ช. ทราบนั้น ทุกแปลงผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ดังนั้น แสดงว่าผู้ถูกร้อง (๑) ต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด และต้องชำระเงินค่าซื้อ (๒) ที่ดินบางแปลง แม้ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ก็ต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจรวมทั้งชำระราคาค่าซื้อที่ดินด้วย (๓) ในทางกฎหมายผู้มีที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำปีทุกปี ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องแสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ว่าไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย โดยอ้างว่ามิได้เป็นผู้ดำเนินการและคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดิน จึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

๓) กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส

แม้ผู้ถูกร้องจะชี้แจงว่าตนและคู่สมรสต่างมีธุรกิจของตนเอง แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกันหลายแห่ง มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พี เอ็ม กรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดักส์ จำกัด บริษัท ไทยน็อคซ์ สตรีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด โดยผู้ถูกร้องเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่และเป็นกรรมการในทุกบริษัท ดังนั้นตามข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคาดคิดได้ว่าคู่สมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัทเป็นจำนวนเท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตนซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาทรวมทั้งที่ดินจำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยาและคู่สมรสต้องการปกปิดมิให้ผู้ถูกร้องทราบนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีเหตุผล หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของคู่สมรสเนื่องจากคู่สมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้

การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง (คำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องรู้ หรือควรจะรู้ว่าผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีทรัพย์สินนอกเหนือจากที่แจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ แต่มิได้แสดงในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ให้ครบถ้วน จึงถือว่าเป็นการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การอ้างว่าจำไม่ได้ คู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบ จึงไม่มีเหตุผลที่จะรับฟังได้

คำชี้แจงของผู้ร้องต่อประเด็นข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้อง

ส่วนประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ถูกร้องได้แถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา นั้น ผู้ร้องขอชี้แจงดังนี้

๑) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นการยื่นตามแบบแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ตามที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ ได้บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินไว้ย่อมหมาความว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ให้ยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่ย่อมพิจารณาและให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ย่อมต้องทราบดีว่ามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ อีกทั้งผู้ถูกร้องได้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ทั้งของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ระบุนอกจากนั้น แบบบัญชี รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งในแบบบัญชี มีช่องลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงประธานกรรมการคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ด้วย (กรณีของผู้ถูกร้องถือไม่ได้ว่าเป็นการยื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราช บัญญัติแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓, ๕ และมาตรา ๖ เนื่องจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ดังกล่าว มิได้ยื่นภายใน หกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่ปรากฏว่าเป็นการยื่นภายในระยะเวลาที่ประธาน วุฒิสภาขยายให้)

ตามที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกฟ้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยกรณีนายสุขุม เชิดชื่น ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ ไว้แล้วจึงไม่อาจ รับฟังได้ อีกทั้งผู้ร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น ทั้งสามครั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สิน ฯ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือ นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนั้น ผู้ร้องเห็นว่า ถ้าเป็นกรณีพ้นจากตำแหน่งไปแล้วจะมี ผลบังคับเฉพาะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีอย่างเดียว

๒) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่อยู่ในบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะมาตราดังกล่าว ให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เท่านั้น

ในกรณีนี้ผู้ร้องชี้แจงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สิน ฯ ต้องยื่น ๓ ระยะ คือ ๑) ยื่นภายใน ๓๐ วัน เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ๒) ยื่นภายใน ๓๐ วัน หลังจากวันพ้นจากตำแหน่ง และ ๓) ยื่นภายใน ๓๐ วันนับจากพ้นจากตำแหน่งแล้ว ๑ ปี และมาตรานี้ยังบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของ ทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้ง ๓ ครั้ง หากปรากฏว่าจงใจไม่ยื่นบัญชี หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ก็มีผลให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือวันที่ตรวจพบ แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปีนับจากวันที่พ้นตำแหน่ง ซึ่งผลบังคับดังกล่าว ถ้าเป็นกรณีที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว ก็คงมีผลบังคับเฉพาะการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี

๓) กรณีและผู้ถูกร้องอ้างว่ากรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ทำให้คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้ร้องขอยื่นยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา และขอชี้แจงเพิ่มเติม สรุปความได้ว่า

๓.๑) ประเด็นของผู้ถูกร้องที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้นๆ หรือประธานรัฐสภาเท่านั้นที่มีสิทธิยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

๓.๒) ผู้ร้องให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่อง การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้นเป็นขั้นตอนก่อนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งมีบัญญัติไว้ในวรรคสี่ เห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่ละท่านทราบว่าเป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่าผู้ได้รับเลือกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๕๘ (ซึ่งใช้บังคับกับกรณีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ) มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่าไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่าผู้ได้รับเลือก ไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ในกรณีของผู้ร้องซึ่งปรากฏว่าได้ดำเนินการผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว หากต่อมาปรากฏว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม รัฐธรรมนูญให้นำมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น เมื่อกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่งคนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ก็ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง

สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้นตราบใดที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอยู่ต่อไป (คำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ หน้า ๓๕)

๓.๓) สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น ตามหลักของกฎหมายมหาชนยืนยันชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งมาโดยชอบ (ที่ได้มีการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามแล้ว) และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใดย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้ว่าจะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าคุณสมบัติไม่ครบถ้วน หรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้นิติวินิจฉัยชี้ขาด หากปรากฏในภายหลังว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริง รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ ก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชน และประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น โดยจะต้องถืออยู่เสมอว่าการดำเนินการเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนการกำหนดกลไกและองค์กรตรวจสอบเป็นกระบวนการที่รัฐกำหนดขึ้นไว้โดยกฎหมาย เป็นคนละกรณีกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งยังคงเป็นการดำเนินการโดยอาศัยอำนาจที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมายที่รัฐตราขึ้น และย่อมต้องไม่ส่งผลกระทบต่อกระเทือนไปถึงผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย อันเป็นหลักในการให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกชนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่ทราบถึงการขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่มีอำนาจ

วินิจฉัยเรื่องดังกล่าว และคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไปพร้อมกันนั่นเอง พระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ จึงบัญญัติรับรองแนวทางเพื่อปกป้องประโยชน์ของปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องและปกป้องประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจกระทำการทางปกครอง พ้นจากตำแหน่งไว้ ซึ่งประกอบหลักการว่าการดำเนินการใดๆ ที่เจ้าหน้าที่กระทำไปก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามจะวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นอันสมบูรณ์ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่มีการวินิจฉัยชี้ขาด

หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการทางกฎหมายมหาชนที่ใช้กับการดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ มีเหตุผลอธิบายได้จากหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จะต้องมี ความต่อเนื่องสม่ำเสมอ อันส่งผลให้จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดทำบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องแตกต่างไปจากหลักความสามารถของคู่กรณีที่มีความบกพร่อง จนเป็นเหตุให้นำไปสู่โมฆะหรือโมฆียกรรมในกฎหมายเอกชนเพราะในกฎหมายมหาชนมิได้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่กรณีกับปัจเจกชน หากแต่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดโดยไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ดำเนินการ และการแต่งตั้งหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการจะต้องกระทำโดยองค์กร เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

หลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ถูกนำมาใช้กับองค์กร เจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วย คือ การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ว่า แม้สมาชิกทั้งสองประเภทจะได้รับเลือกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ก็เพียงแต่ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนเท่านั้นหาได้กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้วไม่ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบต่างๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น มาตรา ๑๕๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ด้วยว่า มิให้ การพ้นจากตำแหน่งนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการใดๆ ที่กรรมการการเลือกตั้งที่พ้นจากตำแหน่งนั้นปฏิบัติไปในหน้าที่ก่อนหน้าที่พ้นจากตำแหน่ง

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการนี้เป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้หลักการนี้กับสมาชิกสภานิติบัญญัติและองค์กรควบคุมตรวจสอบอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญด้วย

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติชัดเจนดังเช่นกรณีของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชน คือ เมื่อบุคคลที่มีลักษณะบกพร่องดังกล่าว การดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นย่อมเสียเปล่ามาแต่ต้น มิได้มีผลอย่างใด ๆ เลย และย่อมมีผลให้การดำเนินการทั้งหมดที่ผ่านมาขององค์กรนั้นเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่แรก เสมือนกับไม่เคยมีองค์กรดังกล่าว หรือไม่เคยมีการลงมติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ เลย มาตั้งแต่ต้นเช่นเดียวกันด้วยนั้น ผู้ร้องเห็นว่าผิดหลักการทางกฎหมายมหาชนอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๘๗ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา ๑๕๒ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการในคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นองค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเป็นการรับรองว่าเป็นหลักการที่จะต้องใช้กับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญองค์กรอื่นๆ ทุกองค์กรในฐานะที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งด้วย

๔) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ๒๕๓๕ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) ห้ามมิให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนั้น

ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะเป็นการบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ประกอบกับมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) ก็บัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ

๕) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ยังมีผลบังคับใช้ต่อตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ นั้น

ผู้ร้องชี้แจงว่าประเด็นนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่ง กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จะมีผลใช้บังคับ” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จึงใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เริ่มมีผลใช้บังคับ คือวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ดังนั้น ระเบียบ ฯ จึงมีผลใช้บังคับจนถึงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ คำว่า บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ ของกฎหมาย ป.ป.ช. นั้น ผู้ร้องเห็นว่าหมายความถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ไปที่ให้ใช้บังคับโดยไม่กำหนดระยะเวลาว่าจะให้ใช้บังคับถึงเมื่อใด แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติไว้แล้วว่าให้ใช้บังคับระเบียบ ฯ ได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีผลใช้บังคับ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญในมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น จึงเป็นความเข้าใจข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนของผู้ถูกร้องเอง

๖) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๐ ที่มีให้ออกคำสั่งผู้ถูกร้องชี้แจง

ผู้ร้องชี้แจงว่า เมื่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีผลใช้บังคับดังได้อธิบายในประเด็นข้างต้น ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าวในประเด็นนี้ เพื่อความเป็นธรรมที่ประชุมมีมติให้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีผลการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพิ่มเติมแล้ว และการที่ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือเข้าพบเพื่อชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยวาจา ก็ไม่มีผลให้การพิจารณาของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

๗) กรณีผู้ถูกร้องอ้างว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ ที่ผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วันหลังจากมีมติคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ตามที่ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ ที่ให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วันนั้น บทบัญญัติ

ดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ แต่เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้น ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหรือเป็นอันตกไป อย่างไรก็ตามผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับแล้ว

๘) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าได้แจ้งยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากในขณะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ
คู่สมรสไม่แจ้งทรัพย์สินที่มีอยู่ในครอบครองของตน ให้ผู้ถูกร้องรับทราบ และมีเวลากระชั้นชิด

เมื่อผู้ร้องได้พิจารณาถึงทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงซึ่งได้แก่เงินฝากในธนาคารพาณิชย์มีถึง ๕ บัญชี ซึ่งคู่สมรสเบิกความยอมรับว่า ไม่ได้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ข้อเท็จจริงจึงขัดแย้งกับที่ผู้ถูกร้องกล่าวแก้ พิจารณาประกอบกับการเปิดบัญชีเงินฝากซึ่งผู้ถูกร้องเป็นผู้เปิดบัญชีเองทุกบัญชี และหลายบัญชีมีรายการเคลื่อนไหว ผู้ถูกร้องยอมรับว่าตนมีบัญชีเงินฝากเท่าใด ในกรณีที่ดินแม่ผู้ถูกร้องไม่แสดงว่ามีที่ดิน แต่ตรวจพบว่ามี ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐.๔ ตารางวา เป็นที่ดินในท้องที่จังหวัดที่ที่ดินมีราคาสูง และได้มาโดยการซื้อทุกแปลง ผู้ถูกร้องยอมรับว่ามีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม่คู่สมรสจะเป็นผู้เก็บหลักฐานไว้ หากผู้ถูกร้องตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ถูกร้องย่อมบอกหรือขอจากคู่สมรสได้

ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสนั้น สำหรับเงินฝากส่วนที่ไม่ได้แสดงมีมากถึงเก้าเท่าของจำนวนเงินฝากที่แสดง ที่ดินของคู่สมรสที่ไม่แสดงมีมากกว่าที่แสดงเป็นจำนวนมาก เมื่อพิเคราะห์แล้ว ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรสดังกล่าว

๙) กรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต

ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่ามีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อีก เพื่อให้แสดงความบริสุทธิ์อีกสองครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่า ขณะอยู่ในตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้รักรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติ

ให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญก็บัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้หนึ่งซึ่งร่วมให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญดี แต่กลับไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว

คำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ผู้ถูกร้องส่งแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สรุปว่ามีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ด้วยวาจา แต่มีข้อความเพิ่มเติมบางประเด็น ดังนี้

๑) ประเด็นการพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดสรุปได้ว่า การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่ในหรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึก หรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนั้นอีกด้วย จึงเรียกว่าประสงค์ต่อผล คือ อาจเป็นผลอันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และจะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือเป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายรอยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง

จากการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ความว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องได้ปกปิดหรือแต่เดิมไม่มี แต่สร้างพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามิได้อยู่ ทรัพย์สินทุกรายการสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๒) ประเด็นการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่ผู้ร้องตรวจพบ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ทรัพย์สินทั้งของผู้ถูกร้องและคู่สมรสเป็นทรัพย์สิน ที่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งสิ้น ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์มากกว่าทรัพย์สิน ที่มีอยู่ และไม่ทำให้ผู้ใดเสียประโยชน์แต่ประการใด กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีของ นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยว่าหากการไม่แสดงบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นั้นไม่ทำให้ผู้ใดได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ถือว่าไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

ข้อพิจารณาเบื้องต้นก่อนการวินิจฉัย

กรณีนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่า ๑) นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยได้แสดงข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะขณะเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ อีกมากมาย หลายสิบรายการ และ ๒) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปีนับแต่ วันที่พ้นจากตำแหน่ง

แต่ปรากฏว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้องได้ชี้แจงข้อกล่าวหาในขั้นตอนพิจารณาหลาย ขั้นตอนๆ ละหลายประเด็น แต่สามารถสรุปรวมได้ ๕ ประเด็นดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ เพราะได้ยื่นตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้ร้องจึงไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มาใช้กับ ผู้ร้องได้

ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก่อนจะมี ระเบียบตามที่ระบุไว้ในบทเฉพาะกาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ จึงไม่มี ความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๒) ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วในขณะที่ผู้ร้องสอบสวน แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีบทลงโทษเฉพาะแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๒ โทษต่อเนื่องกัน คือ ให้พ้นจาก ตำแหน่ง และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี ดังนั้น เมื่อไม่เกิดโทษประการแรกแล้ว โทษต่อเนื่องจึงเกิดขึ้น ไม่ได้

๓) องค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ครบ เนื่องจากกรรมการ ๒ คน มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ ประกอบด้วยมาตรา ๒๕๘

๔) กระบวนการพิจารณาของผู้ร้องไม่เป็นไปตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๐, ๒๑ และ ๒๒ จึงไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้อง

๕) ผู้ถูกร้องเห็นว่าการจงใจตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มิใช่เพียงแค่การกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่ต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลของการกระทำดังกล่าวด้วย เช่น ปิดบังเพราะจะมีผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือแสวงหาผลประโยชน์เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ใดๆ จึงไม่มีความจงใจ ฉะนั้น จึงไม่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖) การวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายของ ป.ป.ช. ต่อผู้ถูกร้อง โดยไม่ใช้บรรทัดฐานเดียวกับกรณีของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ซึ่งเป็นกรณีใกล้เคียงกัน เมื่อ ป.ป.ช. เห็นว่าการบกพร่องในการแสดงรายการทรัพย์สินของนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐานมิได้ทำให้ผู้ถูกร้อง หรือบุคคลใดได้หรือเสียประโยชน์ จึงไม่ถือว่าเห็นการจงใจแจ้งเท็จ ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงกรณีของตนก็ควรวินิจฉัยอย่างเดียวกัน

๗) ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าตนไม่มีความผิดในกรณีที่ผู้ร้องเห็นว่าจงใจแจ้งเท็จ ฯ และปกปิดบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ในส่วนที่เกี่ยวกับเงินฝาก และที่ดินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส โดยชี้แจงว่า จำไม่ได้หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งวุฒิสภา หรือไม่ทราบทรัพย์สินส่วนที่เป็นของคู่สมรส ซึ่งแยกกันประกอบธุรกิจ

๘) การไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของผู้ถูกร้อง มิใช่เป็นการจงใจแจ้งเท็จ ฯ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกับกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ เพราะไม่มีเอกสารใดเป็นเท็จ

๙) ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการ และการกรอกข้อความในแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ผู้ร้องก็มีได้ชี้แจง การยื่นไม่ครบเป็นเพียงความบกพร่องทางปฏิบัติ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ก็เห็นว่าไม่จงใจ หรือปกปิด ฯ

ในการแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ผู้ถูกร้องได้แถลงช้ำกับคำชี้แจงเดิม และย้ำว่าเจตนารมณ์ของมาตรา ๒๕๕ ต้องการขจัดผู้ทุจริต มิให้บริหารบ้านเมืองด้วยการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งและมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งผู้ร้องวางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่ไม่ทำให้ใครได้ประโยชน์เสียประโยชน์ มิใช่การจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ในคำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้องเป็นหนังสือลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔ มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับการแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา เพียงแต่เน้นประเด็นความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรต่างได้มาก่อนดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา โดยมีอยู่จริงทุกรายการไม่ได้แจ้งเท็จ และไม่ทำให้ได้ประโยชน์ใดๆ จากการแจ้งไม่ครบ จึงไม่ใช่จงใจแจ้งเท็จและปกปิดความจริงเหมือนกับกรณีนายชวน และนายบัญญัติที่อ้างตอนต้น

ความเห็นเบื้องต้น

ตามที่สรุปได้ว่าผู้ถูกร้องชี้แจงข้อกล่าวหาต่างๆ ได้เป็นประเด็นต่างๆ ถึง ๕ ข้อ นั้น สามารถจัดได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

(๑) ประเด็นชี้แจงข้อกล่าวหาเรื่องเรียนของ ป.ป.ช. คือ ข้อ ๕), ๘), ๙)

(๒) ประเด็นที่มีลักษณะเป็นการกล่าวหาตัวกรรมการ ป.ป.ช. ว่าไม่มีคุณสมบัติจะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้ จึงจะร่วมวินิจฉัยไม่ได้ ทำให้องค์ประกอบไม่สมบูรณ์ คือ ข้อ ๓)

(๓) ประเด็นที่มีลักษณะกล่าวหา ป.ป.ช. ว่าใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง - ไม่สมบูรณ์ และไม่ให้ความเป็นธรรม ตามประเด็นข้อ ๔), ๖), ๗), ๘) และ

(๔) ประเด็นที่มีลักษณะไร้สาระไม่น่าจะยกขึ้นมาอ้าง คือ ข้อ ๑) และ ๒)

เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญควรรับไว้พิจารณาเฉพาะคำชี้แจงประเด็นที่ ๑ เพราะเหตุว่าศาลรัฐธรรมนูญควรพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเฉพาะประเด็นที่มีผู้ฟ้องร้องขึ้นมา ในกรณีนี้ คือ ป.ป.ช. ร้องว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญเท่านั้น ผู้ถูกร้องจึงชอบที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาในประเด็นหลัก

ศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรพิจารณาประเด็นที่อยู่นอกคำร้อง ประเด็นที่อยู่นอกอำนาจของศาล แต่อยู่ในขอบเขตที่ผู้ไม่ได้รับความเป็นธรรมมีวิธีที่จะแสวงหาความยุติธรรมได้โดยวิธีอื่น และประเด็นอันไม่เป็นสาระ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง ให้ดุลพินิจศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้ มิฉะนั้นจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมายโดยทั่วๆ ไปนำประเด็นต่างๆ ซึ่งอยู่นอกคำฟ้องมาขัดฟ้องมากมาย ทำให้เสียเวลา พลังงาน ทรัพยากรของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปแสวงหาข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายมาหักล้าง และเสียเวลาและทรัพยากรของศาลที่ต้องหยิบยกประเด็นเช่นนั้นมาวินิจฉัย มีหน้าซ้ำบางครั้งที่อาจจะทำให้ศาลเข้าใจผิด นำการกระทำฝ่าฝืนเล็กน้อย หลายข้ออันเป็นกรณีมาวินิจฉัย โดยไม่ได้พิจารณาถึงประเด็นอันเป็นแก่นสาร (ไม่หมายรวมถึงกระบวนการวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกระบวนการสืบสวนจับกุม และสอบสวนมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ทั้งกระบวนการเหล่านั้นจะมีผลต่อการวินิจฉัยข้อเท็จจริงของศาล เช่น ผู้ต้องหาที่ถูกทรมานอาจต้องยอมรับสารภาพ)

สำหรับประเด็นที่ ๒ มีลักษณะเป็นกล่าวหา กรรมการ ป.ป.ช. ๒ ท่านว่า ไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็น กรรมการ ป.ป.ช. เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ข้อ ๓ (ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือ องค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด) นั้น ถ้าเป็นความจริงก็เป็นการ “จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย” อันเป็นความผิดที่อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัยให้ได้ และผู้ถูกร้องก็ไม่มีสิทธิ นำขึ้นมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนประเด็นที่ ๓ มีลักษณะเป็นการกล่าวหาว่า ป.ป.ช. ใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง - ไม่สมบูรณ์ ไม่ดำเนินการตามระเบียบ หรือใช้กระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องและไม่ให้ความเป็นธรรมนั้น มีปัญหาหลายประการที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาคือ

๑) ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจจะตัดสินการทำงานของ ป.ป.ช. ว่าชอบหรือไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ กรรมการได้รับการพิจารณาแต่งตั้งมาจากวุฒิสภา มีคุณสมบัติและข้อห้ามเหมือนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๒) ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ของตนเองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดรวมถึงมีสิทธิที่จะวินิจฉัยมาตรา ๒๕๕ ในเบื้องต้นว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” คืออะไร ถ้าวินิจฉัยว่าผู้ใดจงใจหรือปกปิด ฯ แล้วจึงส่งเรื่องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ใดไม่ได้จงใจแจ้งเท็จหรือปกปิดแล้วก็ไม่ต้องส่งกรณีมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งเรียกเรื่องดังกล่าวมาวินิจฉัยก็ไม่ได้ต่างกับกรณีของศาลยุติธรรม

๓) ถ้าบุคคลใดเห็นว่า ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่โดย (๑) “ขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญและกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ ฯ” ก็อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๒๕๕ (๒) ถ้าเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใด “ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” ก็อาจดำเนินการได้ตามมาตรา ๓๐๐ หรือ (๓) ถ้าเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดกระทบความผิดทางอาญาก็ให้ดำเนินคดีอาญาได้ หากศาลพิพากษาให้มีความผิดก็จะได้รับโทษสูงเป็นสองเท่าตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๕

สำหรับประเด็นที่ ๔ มีลักษณะไร้สาระ ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ นั้น เห็นว่าเป็นการโต้แย้งที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ อย่างชัดเจน ประกอบกับตนเองก็ได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สิน ฯ ตามแบบฟอร์มที่ ป.ป.ช. จัดทำขึ้นเองโดยมิได้โต้แย้งใดๆ ไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่

ต่อจากรัฐธรรมนูญเก่าแล้ว จะมาได้แย้งอีกทำไม ส่วนคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ก็เป็นประณามวลี ซึ่งมีความหมายรวมถึงผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ และผู้ที่เคยดำรงตำแหน่ง พร้อมกันไปเพราะเป็นวลี (ไม่ใช่อนุประโยค จึงไม่ต้องระบุกริยา เพศ กาล พจน์) ตามมาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ซึ่งมีข้อความว่า “ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง” ทั้งมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ก็ได้ ระบุไว้ชัดเจนว่า “... ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง... มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้ว เป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” โดยไม่ต้องใช้คำว่า “ผู้เคยดำรงตำแหน่ง ฯ” อันสนับสนุนมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง อนุ (๒) และ (๓) ซึ่งเป็นผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วเช่นกัน ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยกรณีเกี่ยวกับผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วหลายราย เช่น คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๓, ๑๑/๒๕๕๓ ๑๒/๒๕๕๓, ๒๗/๒๕๕๓, ๒๘/๒๕๕๓

ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ก่อนที่จะกล่าวถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยตรง ควรจะได้พิจารณาถึงบริบทรวมของ รัฐธรรมนูญฉบับ และขอบเขตของหมวด ๑๐ ซึ่งเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเสียก่อน

ก. บริบทรวมของรัฐธรรมนูญ

ตามที่ได้ปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะใช้เป็น “พื้นฐานสำคัญ ในการปฏิรูปการเมือง” สภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญแยกเป็นข้อ ๆ ได้ ๓ ข้อ คือ (๑) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้ง (๓) ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมือง ให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยได้คำนึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน จึงมีบทที่เกี่ยวกับการปฏิรูปทางการเมือง หลายประการที่นักการเมืองในระบบเก่ามักจะไม่เห็นความสำคัญ และไม่ระมัดระวังในการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป ทำให้เกิดการละเมิดในรูปแบบต่างๆ มากในระยะเริ่มแรกของการใช้รัฐธรรมนูญใหม่ เช่น การห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี รับสัมปทานและรับเงินจากรัฐ (มาตรา ๑๑๐ ประกอบด้วยมาตรา ๑๒๘, ๒๐๘) ห้ามรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่มุ่งหากำไร (มาตรา ๒๐๘) การห้ามรัฐมนตรีมีหุ้นส่วนในบริษัทต่างๆ เกิน ๕% มิฉะนั้นต้องมอบให้นิติบุคคลจัดการแทน (มาตรา ๒๐๕) และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ยังมีประกาศห้ามมิให้นายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรี และคู่สมรสดำเนินกิจการกับรัฐ หรือเข้าไปมีส่วนได้เสียในธุรกิจเอกชนที่เคยทำธุรกิจกับ

หน่วยงานของรัฐที่ตนทำงานอยู่ หรือที่ตนเคยปฏิบัติหน้าที่เมื่อพ้นมาไม่ถึง ๒ ปี ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไป (มาตรา ๑๐๐ - ๑๐๑ โดยมีโทษจำคุกถึงสามปีและปรับหกหมื่นบาทตามมาตรา ๑๒๒) ส่วนความผิดตามมาตรา ๒๕๕ นี้ ถ้านำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาใช้บังคับจะมีความผิดตามมาตรา ๑๑๕ มีโทษจำคุก ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญาฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา ๑๓๗ ก็จะมีโทษจำคุก ๖ เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อนึ่ง นักการเมืองที่ยังไม่ตัดขาดจากราชการโดยเด็ดขาดก็อาจมีความผิดฐานรั่วข้อมูลภายในอันเป็นการเอาเปรียบคู่แข่งด้วย

ฉะนั้น โทษตามมาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญ จึงเป็นโทษสถานเบาเพียงเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ยังไม่สามารถแสดงทรัพย์สินครบถ้วนมีตำแหน่งทางการเมืองอยู่ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ข. ขอบเขตของหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

แบ่งได้เป็น ๔ ส่วน คือ

- ๑) ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๕๑ - ๒๕๖)
- ๒) ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา ๒๕๗ - ๓๐๒)
- ๓) ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง (มาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗)
- ๔) ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๓๐๘ - ๓๑๑)

จะเห็นได้ชัดเจนว่าส่วนที่ ๑ เป็นการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับการถอดถอนจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ซึ่งมีนิยามคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้แคบกว่าตามส่วนที่ ๑) โดยในส่วนที่ ๑ นี้มี ๕ มาตรา คือ

๑) มาตรา ๒๕๑ กำหนดขอบเขตว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งใดบ้าง (รวมทั้งผู้พ้นจากตำแหน่ง) ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ โดยให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ทุกหน้า

๒) มาตรา ๒๕๒ กำหนดให้บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันยื่น และต้องยื่นตามกำหนดเวลา ๓ ครั้ง (เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่งหนึ่งปี)

๓) มาตรา ๒๕๓ ประธาน หรือกรรมการ ป.ป.ช. ต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า โดยต้องนำบัญชีและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีมาเปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็ว ส่วนของผู้อื่นไม่ต้องนำมาเปิดเผย และให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

๔) มาตรา ๒๕๔ เมื่อมีการยื่นบัญชีเพราะเหตุพ้นจากตำแหน่งหรือตายให้ ป.ป.ช. ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงกับการยื่นครั้งแรกแล้ว จัดทำรายงานผลการตรวจสอบเพื่อนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ถ้าปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ ป.ป.ช. ส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป (อันเป็นคนละกรณีกับ “ความรั่วรัยผิดปกติ” ในมาตรา ๓๐๓ - ๓๐๗ ซึ่งอยู่ในส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง) การดำเนินการตามวรรคสองนี้เป็นไปตามกระบวนการในมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า ซึ่งอยู่ในส่วนที่ ๓ ที่จะสืบเนื่องไปถึงส่วนที่ ๔ ด้วย

๕) มาตรา ๒๕๕ กล่าวถึงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใด ๑) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ หรือ ๒) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็ให้ผู้นั้น ๑) พ้นจากตำแหน่งไป และ ๒) ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ป.ป.ช. ต้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดทุกกรณี

โดยสรุปเห็นได้ว่า หลังจากดำเนินการตามมาตรา ๒๕๑, ๒๕๒ และ ๒๕๓ แล้ว มาตรการตามมาตรา ๒๕๔ จะแยกกับมาตรการตามมาตรา ๒๕๕ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมาตรา ๒๕๕ เป็นมาตราที่บังคับใช้โดยเอกเทศกับผู้จงใจไม่ยื่น หรือยื่นไม่ตรงตามความเป็นจริงซึ่งไม่เกี่ยวกับมาตรา ๒๕๔ อันเป็นเรื่องที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมาตราอื่นๆ ในส่วนที่ ๓ และ ๔ ของหมวด ๑๐

ก. ความหมายของมาตรา ๒๕๕

บทบัญญัติในมาตรา ๒๕๕ นี้ยังมีผู้พยายามตีความกันหลากหลายมากจึงควรแยกแยะความหมายตามหลักภาษาไทยซึ่งจะได้ความดังนี้

วรรคหนึ่ง (ประธานของประโยค) “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” (ตามนิยามในมาตรา ๒๕๑)

(ลักษณะนาม) “ผู้ใด” (ใช้นับจำนวนผู้ดำรงตำแหน่ง ฯ จะเป็นก็ “คน” ก็ได้)
(กริยาและอนุประโยคที่ ๑) “จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้”

(สันธานเชื่อมอนุประโยค) “หรือ”

(กริยาและอนุประโยคที่ ๒) “จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ”

(กริยาแท้) “ให้”

(กรรมและวลีขยาย) “ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี

(สันธานเชื่อมประโยค) “และ”

(อนุประโยค) ผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง”

วรรคสอง (อนุประโยคที่ ๑) “เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป”

(สันธานเชื่อมอนุประโยค) “และ”

(อนุประโยคที่ ๒) “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

อนึ่ง การวิเคราะห์หาความหมายของมาตรา ๒๕๕ นี้ ควรคำนึงถึงบริบททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบด้วย คือ

๑) รัฐธรรมนูญนี้ยืนยันหลักการว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” (มาตรา ๓)

๒) มาตรา ๖๗ “บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย” เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดตามมาตรา ๖ บุคคลจึงมีหน้าที่พิเศษที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดกว่าปกติ

๓) รัฐธรรมนูญ จึงเขียนขึ้นมาอย่างง่าย ๆ ตรงไปตรงมาไม่มีเงื่อนไขเพื่อให้ประชาชนอ่านได้สะดวกเข้าใจง่ายเพื่อให้ปฏิบัติตามได้ถูก การตีความจึงต้องตรงไปตรงมาไม่เล่นสำนวนหรือหาเหตุตะแบงอย่างศรีธนญชัย

ดังนั้น มาตรา ๒๕๑, ๒๕๒ ที่สืบต่อถึงมาตรา ๒๕๕ จึงมีความหมายดังนี้

๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งรวมถึงผู้เคยดำรงตำแหน่งแต่พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ตามความหมายของมาตรา ๒๕๒ มีหน้าที่ (ตามมาตรา ๒๕๑) ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ๓ ครั้ง (ตามมาตรา ๒๕๒)

๒) บัญชีตามวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๕๑ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่ (อาจใช้) พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย

๓) การลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องนี้คือ การแสดงความรับผิดชอบ ถ้ายื่นไม่ครบ น้อยหรือมากเกินไปก็จะเข้าลักษณะแจ้งเท็จหรือปกปิดความจริงเพราะจะใช้พิสูจน์ความมีอยู่จริงในวันที่ยื่นไม่ได้ และใช้เปรียบเทียบกับกรณียื่นครั้งอื่นๆ ไม่ได้

๔) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ เป็นการแสดงความโปร่งใส เป็นฐานใช้เปรียบเทียบ และเป็นเครื่องสั่งวรแก่ผู้ตั้งใจจะเข้ามาสู่ตำแหน่งทางการเมืองและผู้ที่กำลังอยู่ในตำแหน่งแล้วหรือกำลังจะพ้นไปว่าไม่ได้มีรายได้เพิ่มขึ้นผิดปกติตามมาตรา ๒๕๔ ในขณะที่อยู่ในตำแหน่ง หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งไปแล้วไม่ถึง ๑ ปี ว่าไม่ได้ไปรับผลประโยชน์เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ตนเคยดำรงอยู่ เพราะการให้ผลประโยชน์ตอบแทนอาจให้ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอยู่ (แบบหมุนไปโกมา) หรือติดตามไปให้ผลประโยชน์กันในภายหลังก็ได้ ดังจะเห็นจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๑ และประกาศคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้าม มิให้ดำเนินกิจการตามความในมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดเวลาห้ามนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแล้ว และคู่สมรส มิให้ไปดำรงตำแหน่งในวงการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่ราชการเดิมถึง ๒ ปี นานกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเสียอีก และมีอัตราโทษรุนแรงกว่าด้วยนอกเหนือจากการช่วยเหลือธุรกิจในขณะที่ยังอยู่ในตำแหน่งหน้าที่

๕) การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ นี้ต้องการให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ทั้งสามคราว (มาตรา ๒๕๒) แต่ไม่มีข้อกำหนดว่า จะต้องพิสูจน์ความสุจริตหรือทุจริตของทรัพย์สินที่นำมาแสดง เพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นหากมีข้อสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยทุจริต และไม่เกี่ยวกับระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินมา คือ ไม่ว่าจะได้อีกก่อนดำรงตำแหน่งนานเพียงใดก็ต้องนำมาแจ้งให้ครบในวันที่ยื่นบัญชี ฯ

๖) การยื่นมี ๒ กรณี คือ ๑) ไม่ยื่น ๒) ยื่นแต่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๗) การยื่นหรือไม่ยื่นต้องประกอบด้วยความจงใจ คือ จงใจไม่ยื่นหรือจงใจยื่นด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

ทั้งนี้ พึงสังเกตว่า คำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญเป็นกริยาแท้ไม่ใช่วิเศษณ์ซึ่งจะใช้ว่า “โดยจงใจ” ประกอบกริยาแท้ก็ทีหนึ่ง

คำว่า “จงใจ” ที่ใช้ในรัฐธรรมนูญนี้เป็นคำสามัญให้เข้าใจได้ง่าย โดยผู้ร่างตั้งใจจะไม่ใช่คำว่า “เจตนา” หรือ “การกระทำโดยเจตนา” อันเป็นวลีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ ซึ่งนิยาม “การกระทำโดยเจตนา” ว่า “ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำ ประสงค์ต่อผล หรือยอมถึงเห็นผลของการกระทำนั้น” และไม่ใช่ คำว่า “จงใจ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด มาตรา ๔๒๐ และในที่อื่นๆ เช่นในมาตรา ๓๑, ๑๑๑, ๑๕๕ ซึ่งไม่ได้ให้คำนิยามไว้

คำว่า “จงใจ” ในรัฐธรรมนูญเป็นคำทั่วไป ซึ่งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ นิยาม “จงใจ” ว่า เป็นคำกริยา แปลว่า “ตั้งใจ หมายถึง เจตนา” ขณะที่พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยของราชบัณฑิตยสถาน แปล “จงใจ” ว่า Voluntary ซึ่งตรงกับ Black’s Law Dictionary ซึ่งแปลในรูปคำนามว่า will และคุณศัพท์ว่า Voluntary โดยคำว่า will นอกจากจะหมายถึงพินัยกรรมแล้วยังหมายถึง Desire (ความปรารถนา) Wish (ความหวัง) และ Choice (การเลือก) ส่วนคำว่า Voluntary ทางกฎหมายหมายถึงจงใจ แต่ทั่วไปหมายถึงสมัครใจ คือ การกระทำโดยเสรีและไม่หวังผลตอบแทน

รวมความว่า “จงใจ” คือการกระทำที่บุคคลมีโอกาสเลือกทำหรือไม่ทำอะไรโดยสมัครใจ ไม่มีผู้ใดบังคับ หรือทำอย่างมีสติความสำนึกรู้ตัว และไม่ประสงค์จะได้สิ่งตอบแทน” ส่วนคำว่า “เจตนา” นั้น ศัพท์กฎหมายภาษาอังกฤษใช้ว่า Intent, Intention ซึ่งต้องมีจุดมุ่งหมาย (Purpose) ตรงกับเกณฑ์ในกฎหมายไทย

๘) ข้อความที่ว่า “จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” เป็นวลีควบคู่กันที่มีความหมายต่อเนื่องกัน โดยรัฐธรรมนูญมิได้แยกเป็น ๒ ฐานความผิด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓๔ ถึง ๓๖ ก็มีได้แยกความหมายไว้เช่นกัน ทั้งมีอัตราโทษเท่ากันไม่ว่าจะทำผิดอย่างเดียว หรือสองอย่าง จึงมีความหมายตามสามัญสำนึกว่า ถ้าแจ้งไม่ครบถ้วนจริงก็ต้องถือว่าแจ้งเท็จ โดยมีบางส่วนปกปิดไว้ เช่น นาย ก. มีเงิน ๑๒๐ บาท แต่แจ้งว่ามี ๑๐๐ บาท ก็เท่ากับแจ้งเท็จ โดยปกปิดไว้ ๒๐ บาท

ในทางปฏิบัติพฤติกรรมบางอย่างอาจมีลักษณะแจ้งเท็จมากกว่าปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือในทางตรงกันข้ามคือ ปกปิดมากกว่าแจ้งเท็จก็ได้ ซึ่งเป็นกรณีที่ ป.ป.ช. จะใช้ดุลพินิจวินิจฉัยได้ก่อนส่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง โดยเฉพาะคำว่า วลีที่ว่า “ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ” นั้น ป.ป.ช. ชอบที่จะใช้ดุลพินิจได้กว้างว่าสิ่งใดควรแจ้งสิ่งใดไม่แจ้งก็ได้ ถ้า ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าไม่แจ้งเท็จไม่ปกปิดก็ไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ ดังกรณี นายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ที่ผู้ถูกร้องอ้างถึง

๕) คำว่า “จงใจ” ตามคำอธิบายในข้อ ๓ ก็เพียงพอที่จะใช้วินิจฉัยได้แล้ว โดยไม่ต้องพิจารณาถึงมูลเหตุจงใจ หรือความประสงค์ต่อผล หรือการพิสูจน์ว่าใครได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตามเพราะรัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุให้มีการพิสูจน์ความจงใจ ว่าขึ้น หรือไม่ขึ้น ๆ เพื่ออะไร แต่ต้องการให้แสดงความมืออยู่จริง ถ้าผู้ยื่นแสดงรายการด้วยตนเองและตนเองลงลายมือชื่อรับรองขาดหรือเกินจากที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นก็แสดงว่าจงใจแท้จริง หรือปกปิดสิ่งที่ควรแจ้งได้แล้ว

การที่ ป.ป.ช. พยายามพิสูจน์ว่ามีเหตุจงใจหรือมีผลประโยชน์ได้เสียด้วยนั้นเป็นความพยายามหาหลักฐานมาประกอบข้อกล่าวหาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยของ ป.ป.ช. เองเท่านั้น ไม่ใช่ องค์ประกอบของการพิจารณาคำว่า “จงใจ” แจ้งเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบในชั้นศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในตัวบทมิได้กำหนดให้นำมาเสนอแต่อย่างใด

๑๐) ส่วนคำว่า “พ้นจากตำแหน่ง” ในมาตรา ๒๕๕ มีใช้อยู่ ๓ ตำแหน่ง คือ

๑) “พ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒” เป็นการพ้นเมื่อผู้นั้นยินยอมออกจากตำแหน่งไปเอง ถ้าผู้นั้นไม่ยินยอม ป.ป.ช. ต้องเข้ามาตรวจสอบและส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ดังนั้น การนับวันพ้นจากตำแหน่งจึงต้องนับวันที่พ้นจากตำแหน่งจริง (ลูกจากแก้ว) ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหลังวันที่ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินสั่งให้พ้น

๒) “(พ้นจากตำแหน่ง) ... นับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว” กรณีเช่นนี้มีทางตีความได้ ๓ ทางคือ (๑) วันที่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. ตรวจพบ (๒) วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่า แจ้งเท็จ หรือปกปิด ๆ (๓) วันที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณากรณีที่น่ามาร้องและตัดสินชี้ขาด แต่กรณี “สั่งให้พ้น” จะไม่เกี่ยวกับการนับระยะเวลา ๕ ปี เพราะไม่ว่า ป.ป.ช. หรือศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งให้พ้นจากตำแหน่งในวันใดผู้นั้นก็ยังคง “นั่งอยู่ในตำแหน่ง” ต่อไปอีกกระยะหนึ่ง

๓) ดังนั้นการห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จึงต้องเป็นวันที่ผู้นั้นลุกออกจากแก้วที่ดำรงตำแหน่งอยู่จริง จึงจะตรงกับลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง อนุประโยคสุดท้าย ในกรณีของนายประยุทธ์ วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาคือวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๒

ความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามคำร้องคำแถลงแก้ข้อกล่าวหา และรวมคำให้การต่าง ๆ

๑) ป.ป.ช. ตรวจพบรายการทรัพย์สินของนายประยุทธ์ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่ามีได้แจ้งให้ครบทั้งบัญชีเงินฝาก ตั๋วเงิน ที่ดิน และทรัพย์สินอื่นๆ อีกมากมาย ในกรณีของคู่สมรส สิ่งที่มีได้แจ้งมีมากกว่าสิ่งที่แจ้งเสียอีก (ดูหลักฐานข้างต้น)

๒) คู่สมรสให้การต่อศาลในขณะออกนั่งพิจารณาว่า สมุดเงินฝากของนายประยุทธหลายบัญชีนั้น นายประยุทธเก็บไว้เอง (นายประยุทธชี้แจง ป.ป.ช. เพียงบัญชีเดียว) นอกจากสมุดฝากที่วางไว้เรียรดคนจึงเก็บให้ ส่วนทรัพย์สินของตนและบุตรนั้น ตนทำตามคำแนะนำของมารดา มิให้แจ้งให้สามีทราบทั้งหมด เพื่อป้องกันตัวเองและบุตร มิให้สามีนำไปใช้จ่ายทางธุรกิจ และการเมือง ซึ่งมีความเสี่ยงสูง

๓) การที่ผู้ถูกร้องจัดการซื้อที่ดินไว้ รวมถึง ๕ แปลง แต่อ้างว่าไม่ทราบเลขนั้น ย่อมเป็นไปได้แน่นอน เพราะการจัดการซื้อที่ดินแต่ละแปลงมีขั้นตอนมาก ทั้งโดยปกติผู้มีที่ดินแม้จะน้อยมากเพียงใดก็จะรู้สำเนียงอยู่เสมอ

จึงเป็นการยืนยันว่า นายประยุทธ มิได้แจ้งความจริงในส่วนทรัพย์สินของตนเอง โดยเฉพาะที่ดินซึ่งตนเองไปซื้อหามาถึง ๕ แปลง แต่มิได้นำมาแจ้งเลย ส่วนทรัพย์สินของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น ภรรยายืนยันเองว่าไม่ได้แจ้งทั้งหมด และผู้ถูกร้องมิได้พยายามคัดค้านขอมาทิ้งที่ น่าจะรู้ว่าภรรยามีทรัพย์สินอื่นๆ อีกมาก ผู้ถูกร้องจึงนำรายการทรัพย์สินเพียงบางส่วนมาแสดงแก่ ป.ป.ช.

คำวินิจฉัย

จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้น จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมทั้งเอกสารประกอบของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อย่างครบถ้วน ณ วันที่ยื่นไม่เกี่ยวกับว่าทรัพย์สินมีมาแต่เดิม หรือจะเกี่ยวกับหาประโยชน์หรือไม่ ผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งต้องถูกลงโทษสองสถาน แต่ในกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาไปแล้ว จึงเหลือโทษเพียงสถานเดียว คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓

สำหรับข้อโต้แย้งข้ออื่นๆ นั้นเห็นว่าไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๒๕๕ ตามคำร้อง อย่างไรก็ตามก็ดีหลายประเด็นก็ได้ให้ความเห็นไว้ในความเห็นเบื้องต้นแล้ว ส่วนประเด็นอื่นๆ ได้ตรวจสอบสำนวนแล้วเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ร้องรับฟังได้มากกว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องในทุกประเด็น

ศาสตราจารย์ ดร. อมร รักษาศักดิ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ